

TALLINNA ÜLIKOOLI RAHVUSVAHELISTE SOTSIAALUURINGUTE KESKUS

TLÜ ÜHISKONNA-
TEADUSTE INSTITUUDI
VILISTLASTE UURING
SÜGISEL 2022

RASI toimetised nr. 24

RASI

TALLINNA
ÜLIKOOL

Marge Unt

Eve-Liis Roosmaa

Marti Taru

Veebruar 2023

Rahvusvaheliste Sotsiaaluuringute Keskus (RASI) on Tallinna Ülikooli Ühiskonnateaduste Instituudi sotsiaalteaduslik interdistsiplinaarne teadus- ja arenduskeskus, mis teostab teadusprojekte. RASI teadurid on tegevad ekspertidena ühiskonnaelu analüüsimisel ja kujundamisel. TLÜ RASI uurimisteemad hõlmavad ühiskondliku ebavõrdsuse (või ka kihistumise) erinevaid tahke – sugu, rahvus, vanus, põlvkond, haridus, ametipositsioon. Viimastel aastatel on hakatud suurt tähelepanu pöörama elukestva õppe probleematikale kui eluteed kujundavale ja sotsiaalset sidusust Eestis ning laiemalt kogu Euroopa Liidus tagavale tegurile. Teine uuem temaatika osakonna uurimistöös on seotud aktiivse vananemise küsimustega.

Uuringu tellis Tallinna Ülikooli Ühiskonnateaduste Instituut.

Unt, M., Roosmaa, E.-L., & Taru, M. (2023). *TLÜ Ühiskonnateaduste Instituudi vilistlaste uuring sügisel 2022*. RASI toimetised nr 24. Tallinna Ülikool.

ISSN 2613-733X

ISBN 978-9949-29-673-6 (pdf)

Kontaktandmed

Rahvusvaheliste sotsiaaluuringute keskus
Uus-Sadama 5, 10120 Tallinn
Koduleht: <http://www.tlu.ee/rasi>
Telefon: 619 9860
E-post: راسي@tlu.ee

RASI sotsiaalmeedias

Twitter https://twitter.com/rasi_iiss
Facebook <https://www.facebook.com/TLURASI/>

Täname algatuse ja toetuse eest: Indrek Grauberg, Koidu Saia, Anneli Kommer, Tuuli Oder ja kõik teised, kes küsimustikule tagasisidet andsid! Autorite eriline tänu kuulub aktiivsetele vilistlastele, kes uuringule vastasid ja jagasid oma õpikogemust ja tööteed!

Sisukord

Uuringu kirjeldus ja metoodika	4
Tulemused	7
Hinnang omandatud oskustele ja teadmistele.....	7
Hoiakute kujunemine	8
Ettepanekud muutusteks.....	13

Uuringu kirjeldus ja metoodika

Sügisel 2022 viis TLÜ Ühiskonnateaduste instituut (ÜTI) läbi vilistlaste uuringu, mille eesmärk oli küsitluse teel koguda kontaktid neilt, kes soovivad edaspidi olla osa ÜTI vilistlaskogukonnast ning teada saada, kuidas hinnatakse õpingute jooksul omandatud oskusi ja teadmisi. Täpsemalt soovisime kaardistada, mil määral andsid vilistlaste hinnangul erinevad õppekavad oskusi töökohal toimetulekuks, millisena nähakse teooria, erialaste teadmiste, üldoskuste ja praktika vahelist tasakaalu; kuivõrd arendasid õpingud valmisolekut muutusteks nagu juurde õppimine, tööturu vajadustega kohanemine ja ühiskonna elus osalemine; ning millised on ettepanekud muutusteks lähtuvalt õppekavade tugevustest ja nõrkustest.

Valimi aluseks olnud vilistlaste ÕISI kontaktide failis oli 5700 rida nime ja/või e-posti aadressidega. Mõned read olid mittetäielikud, puudus kas nimi, e-posti aadress või oli e-posti aadress puudulik. Samuti osad nimed kordusid; võimalik, et tegemist oli vilistlastega, kes on lõpetanud mitu õppekava. Lisaks sellele ei tundnud küsitluskeskkond LimeSurvey osades nimedes kasutatud sümboleid. Pärast puuduvate e-posti aadresside, mittetäielike e-posti aadresside, kordumiste ja küsitluskeskkonna poolt mitte ära tuntavataid sümboleid sisaldavate kontaktide kustutamist jäi alles 4515 kontakti. Nendele vilistlastele saadeti kutsed täita küsimustik LimeSurvey keskkonnas. Kutsed ei jõudnud kohale umbes 1000-le aadressile, sest neid e-posti aadress enam kasutusel ei ole. Paljudel juhtudel on e-posti aadressi mittekasutamise põhjuseks inimese liikumine teise töökohta, millega kaasnes vana e-posti aadressi deaktiveerimine. Seega kutse küsitluses osaleda jõudis umbes 3500 vilistlase postikasti. Kui paljud neist on aktiivses kasutuses, ei ole võimalik täpsemalt hinnata.

Küsitluse kutsed saatsime välja 26. oktoobri hommikul, meeldetuletused 2., 7. ja 10. novembril. Andmekogumine lõppes 17. novembril kell 16, küsitlus oli vastamiseks avatud 3 nädalat. Selleks ajaks oli kogunenud 617 lõpuni täidetud küsimustikku ja 751 unikaalset kontakti. Enamik vastuseid laekus küsitlusperioodi esimesel poolel.

Kogutud andmestik on üsna mahukas, ent valim ei ole ÜTI õppekavade lõikes esinduslik, st kõikide õppekavade puhul ei ole vastanud lõpetanute osakaaluga proportsionaalne arv vastajaid ja tõenäoliselt on ka vastajate profiil erinev. Tabel 1 (lk 3) näitab vastanute arvu erialade lõikes. Üheks esindavust vähendavaks mehhanismiks on näiteks küsitluskutse suhteliselt piiratud jõudmine kauem aega tagasi lõpetanuteni, sest nende puhul on tõenäosus töökohta vahetada suurem. Samuti võib tõenäosus töökohta vahetada erineda erialati. Seetõttu tuleb vastuste võrdlemisel õppekavade lõikes olla ettevaatlik.

Tulemuste analüüs on esitatud nende erialade lõikes, kus vastanuid on 20 või enam vilistlast. Küsitlusele saadud vastuseid kirjeldatakse ja analüüsitakse kasutades sagedusjaotusi. Tulemused vormistatakse risttabelitel põhinevate joonistena. Vastused on joonistel esitatud järjestatuna alustades erialade lõikes kõige levinumast vastusevariandist. Vilistlaste esitatud avatud vastused on anonümiseeritud, st õppekavadele antud hinnangute korral on esile toodud õppejõudude nimed kustutatud.

Valimi kirjeldus näitab (vt tabel 2, lk 4), et enamus vilistlasuuringu küsimustikule vastanutest on naised ja valdavalt 23–43-aastased. Peamiselt töötatakse riiklikus või avalik-õiguslikus asutuses, äriühingus palgatöötajana või kohalikus omavalitsuses. Viimaste õppekava lõpetamise aasta järgi jagunevad vilistlased suhteliselt võrdselt järgmiste perioodide järgi: 2019–2022, 2015–2018, 2014–1998 (2000nda aasta paiku lõpetanud on valimis siiski üksikuid).

Tabel 1. ÜTI vilistlased õppekavade lõikes

	N	%
Demograafia PhD	4	0,6
Haldus- ja ärikorraldus BA	46	7,4
Interdistsiplinaarsed sotsiaalteadused (AL ingl. õpe BA)	8	1,3
Poliitika ja valitsemine BA	3	0,5
Poliitika ja valitsemine PhD	5	0,8
Politoloogia MA	24 (32)	3,9 (5,2)
Rahvusvahelised suhted (ingl. õpe) BA	2	0,3
Riigiteadused BA	62	10,0
Riigiteadused MA	32	5,2
Riigiteadused PhD	1	0,2
Sotsiaalpedagoogika ja lastekaitse MA	57	9,2
Sotsiaaltöö BA	78	12,6
Sotsiaaltöö MA	73	11,8
Sotsiaaltöö PhD	10	1,6
Sotsioloogia BA	25	4,1
Sotsioloogia MA	33	5,3
Sotsioloogia PhD	6	1,0
Õigusteadus (ingl. õpe) BA	13	2,1
Õigusteadus BA	29	4,7
Õigusteadus MA	60	9,7
Mingi muu õppekava	38	6,2
Kokku	617	100,0

Tabel 2. ÜTI vilistlaste uuringu valimi kirjeldus

Sugu	
Mees	21%
Naine	77%
Ei soovi avaldada, muu	2%
Vanus	
23-33	35%
34-43	35%

44-53	20%
54-66	10%
Töötab	
Kohalikus omavalitsuses, selle allasutuses	18%
Mittetulundusühingus	5%
Riiklikus või avalik-õiguslikus asutuses	41%
Sihtasutuses, FIE või vabakutseline	2%
Äriühingus omanikuna	5%
Äriühingus palgatöötajana	25%
Viimase õppekava lõpetamise aasta	
2019-2022	32%
2015-2018	36%
2014-1998	33%
<i>N kokku</i>	<i>617</i>

Tabelis 3 on esitatud erinevad viisid, kuidas vilistlased soovivad olla kaasatud ÜTI tegevustesse. Pea pooled vastanutest on avaldanud soovi osaleda täiendkoolitustel ja konverentsidel ning soovivad saada instituudi uudiskirja. Ligikaudu kolmandik vastanutest on huvitatud teadusseminaridel osalemisest, mikrokraadiõppest, ÜTI üritustest ja tasemeõppe koolitustest.

Tabel 3. Viisid, kuidas vilistlased soovivad edaspidi olla kaasatud ÜTI tegevustesse

	Kõik vastamist alustanud (N)	% kontaktide hulgas
Täienduskoolitustel	382	51%
Konverentsidel	359	48%
Soovin saada ÜTI uudiskirja	343	46%
Teadusseminaridel	225	30%
Mikrokraadiõppes	219	29%
ÜTI üritustel	207	28%
Tasemeõppe koolitusel	205	27%
Midagi muud	31	4%

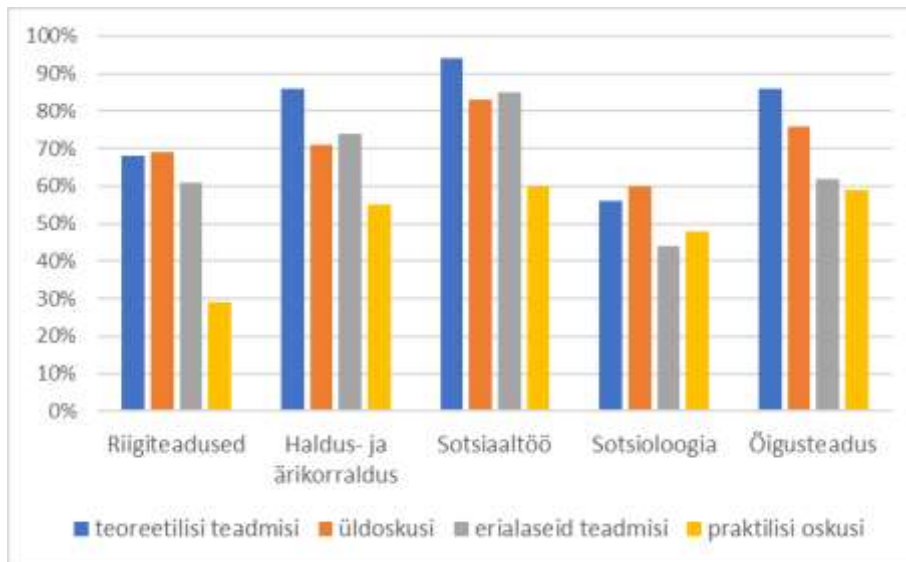
Tulemused

Hinnang omandatud oskustele ja teadmistele

Mil määral andis õppekava praktilisi oskusi töökohal toimetulekuks; millisena nähakse teooria, erialaste teadmiste, üldoskuste ja praktika vahelist tasakaalu.

Enamus küsitlusele vastanud vilistlastest (ligikaudu 80%) leiab, et pigem ja täiesti piisavalt pakuvad ÜTI bakalaureuse taseme õppekavad teoreetilisi teadmisi, millele järgneb üldoskuste omandamine (ligikaudu 70%). Samuti arvab arvestatav osakaal BA õppekavade lõpetanud, et piisavalt pakutakse erialaseid teadmisi (65%). Praktiliste oskuste saamist hinnatakse aga kõige tagasihoidlikumalt – pooled vastanutest peavad selliste oskuste omandamist piisavaks.

Joonisel 1a on esitatud erinevate oskuste ja teadmiste omandamise piisavus BA õppekavade lõikes. Kuna vilistlaste uuringu valim ei ole erialade lõikes esinduslik, tuleb järelduste tegemisel olla ettevaatlik, ent kõrgemalt on erinevate oskuste-teadmiste omandamise piisavust hinnangud, sotsiaaltöö, haldus- ja ärikorralduse ning õigusteaduste vilistlased. Seevastu sotsioloogia ja riigiteaduste ja eriti sotsioloogia vilistlaste hinnangud jäävad tagasihoidlikumaks. Huvitav on aga märkida, et sotsioloogia ja riigiteaduste vilistlased ei tähelda olulist erinevust teoreetiliste teadmiste ja üldoskuste pakkumise osas, teiste erialade puhul on aga teoreetiliste teadmiste osakaalu hinnatud üldoskustega võrreldes kõrgemaks. Sotsiaaltöö ja õigusteaduste puhul on täheldatav suurem praktiliste oskuste osakaal, mis on osaliselt selgitatav nende erialade kutsesuunitlusega.

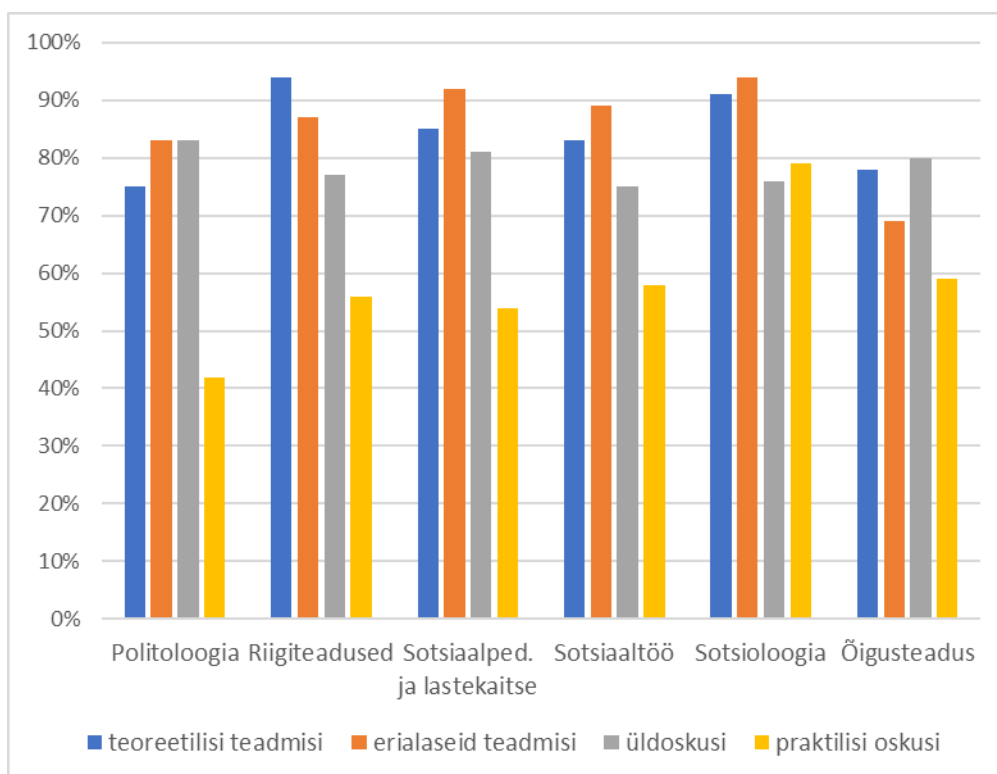

Joonis 1a. Hinnang BA õppekavadel pakutavate oskuste-teadmiste piisavusele tööturul edukalt hakkama saamiseks. Pigem piisavalt ja täiesti piisavalt %

Märkus. Vastused järjestatud alustades vastusevariandist, mida õppekavade lõikes kokku vastati kõige enam.

Üldjoontes on magistrantide hinnangud erinevate oskuste ja teadmiste omandamise piisavusele kõrgemad kui bakalaureustel. Erinevalt BA õppekavadest, leiavad MA õppekavade lõpetanud, et teoreetilisi ja erialaseid teadmisi pakuvad ÜTI õppekavad sarnasel määral – piisava ja täiesti piisava hinnangu annab ligikaudu 85% vastanutest. Valdavalt peetakse piisavaks ka üldoskuste pakkumist (u 80% küsimustikule vastanud MA vilistlastest). Võrreldes BA õppekavade vilistlastega hindavad MA vilistlased praktiliste oskuste omandamist ligikaudu 10 protsendipunkti kõrgemalt (u 60%), ent siiski just praktiliste oskuste omandamist peetakse kõige nõrgemaks.

Erialade lõikes teoreetiliste ja erialaste teadmiste ning üldoskuste piisavuse järgi märkimisväärseid erinevusi ei ole. Küll aga nähtub, et kõige kriitilisemalt on erialaste teadmiste omandamist hinnanud õigusteaduste vilistlased ja praktiliste oskuste omandamist politoloogia vilistlased (vt joonis 1b). Seevastu erinevalt sotsioloogia bakalaureustest, hindavad magistrid praktiliste oskuste piisavust õppekaval suhteliselt kõrgelt.

Joonis 1b. Hinnang MA õppekavadel pakutavate oskuste-teadmiste piisavusele tööturul edukalt hakkama saamiseks. Pigem piisavalt ja täiesti piisavalt %

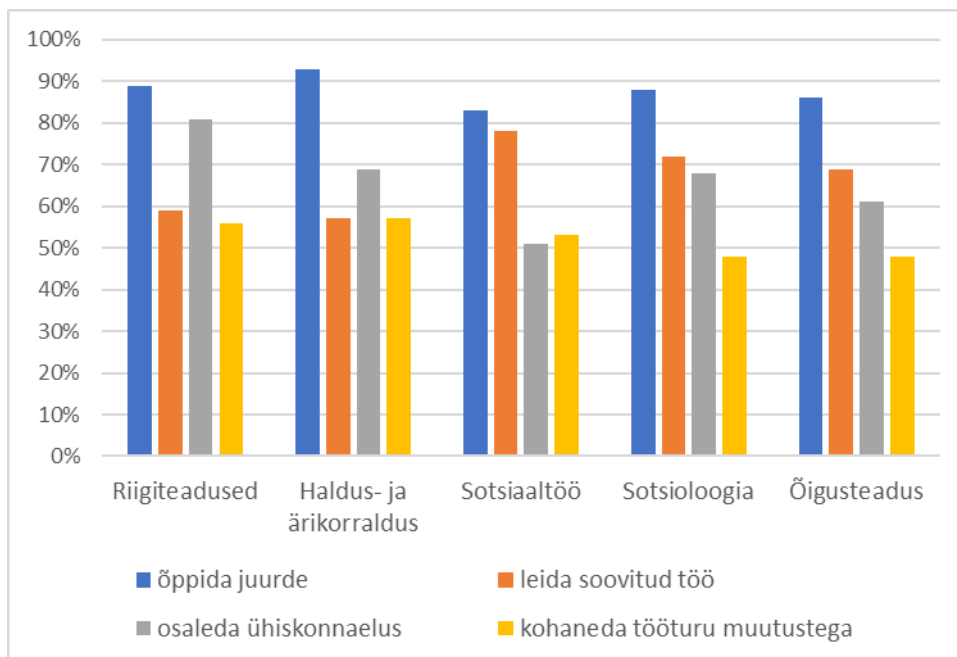
Märkus. Vastused järjestatud alustades vastusevariandist, mida õppekavade lõikes kokku vastati kõige enam.

Hoiakute kujunemine

Kuivõrd arendas õppekava valmisolekut muutusteks: elukestvaks õppeks, juurde õppimiseks, kohanemiseks tööturu vajadustega, osalemiseks ühiskonna elus.

ÜTI BA õppekavade lõpetanud leiavad, et kõige enam on õppimine suurendanud nende valmisolekut õppida midagi juurde (ligikaudu 90%). Seega võib öelda, et õppimine ülikoolis on mõjutanud valmidust elukestvaks õppeks. Enamus vastanutest leiab, et õppimine ja õppekava lõpetamine on suurendanud ka valmisolekut leida soovitud töö ja osaleda ühiskondlikus elus (pea 70%). Madalamaks on aga hinnatud õpingute järgselt oma valmisolekut kohaneda tööturu muutustega (u 50%).

BA erialade järgi ilmneb, et sotsiaaltöö lõpetanud hindavad teistega võrreldes kõige kõrgemaks õpingute ettevalmistust soovitud töö leidmiseks (u 80%), aga võrdlemisi kõrge on see määr ka sotsioloogia ja õigusteaduste lõpetanute hulgas (u 70%). Sotsiaaltöö vilistlased toovad aga kõige vähem esile valmisolekut osaleda ühiskonnaelus (ligikaudu 50%).

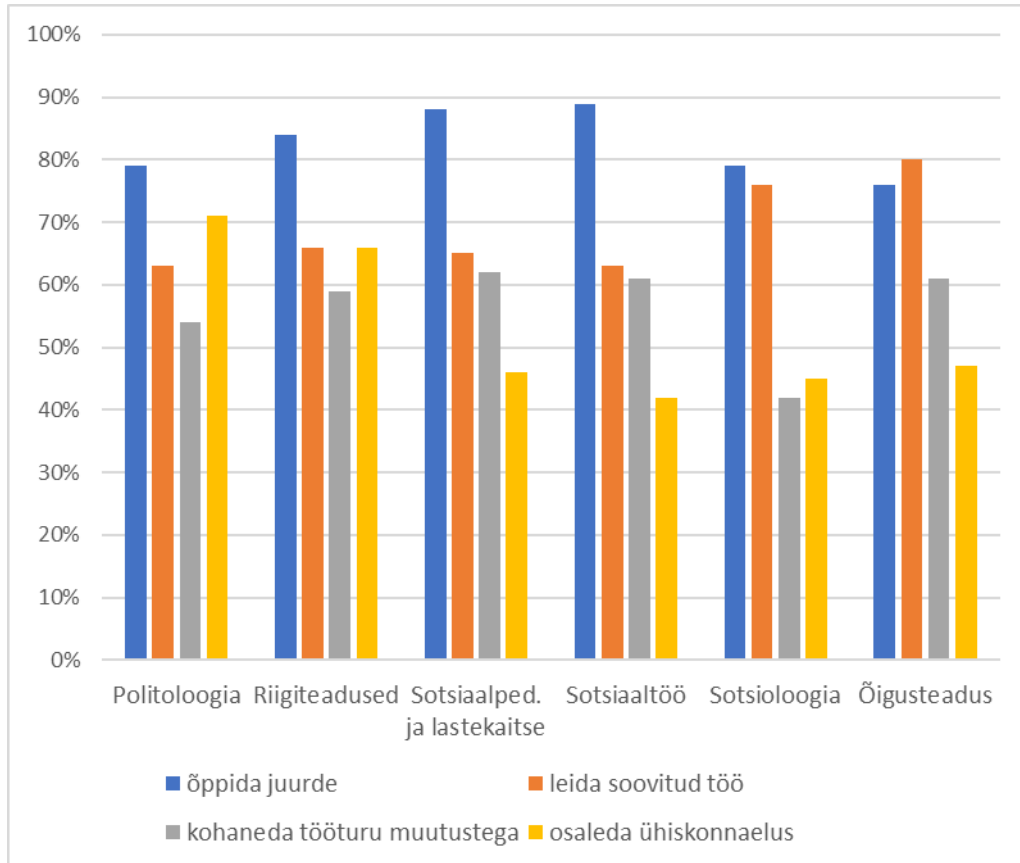
Joonis 2a. BA õppekavadel õppimise ja lõpetamise mõju vilistlaste valmisolekule erinevateks muutusteks. Suurendas mõnevõrra ja suurendas märgatavalt %

Märkus. Vastused järjestatud alustades vastusevariandist, mida õppekavade lõikes kokku vastati kõige enam.

ÜTI MA õppekavade lõpetajad on samuti hinnanud õpingute lõpetamise järel kõige suuremaks oma valmisolekut midagi juurde õppida (u 80%). Samaväärselt BA õppekavade vilistlastega leitakse, et õpingud on suurendanud valmisolekut leida soovitud töö (u 70%), kuid mõnevõrra vähem võrreldes BA vilistlastega nõustutakse sellega, et õpingud on suurendanud valmisolekut osaleda ühiskonnaelus (ligikaudu 50%). Võimalik, et kõrgema õppetaseme lõpetajad olid juba eelnevalt ühiskonnaelus aktiivsemad kui BA vilistlased. Seevastu kõrgemalt on MA vilistlased hinnanud oma valmisolekut õpingute järgselt kohaneda tööturu muutustega (u 60%).

Erialati nähtub, et sotsioloogia ja õigusteaduste magistrid hindavad teistega võrreldes kõrgemalt valmisolekut leida soovitud töö, seda on nendel erialadel märgitud pea samal määral kui õppida

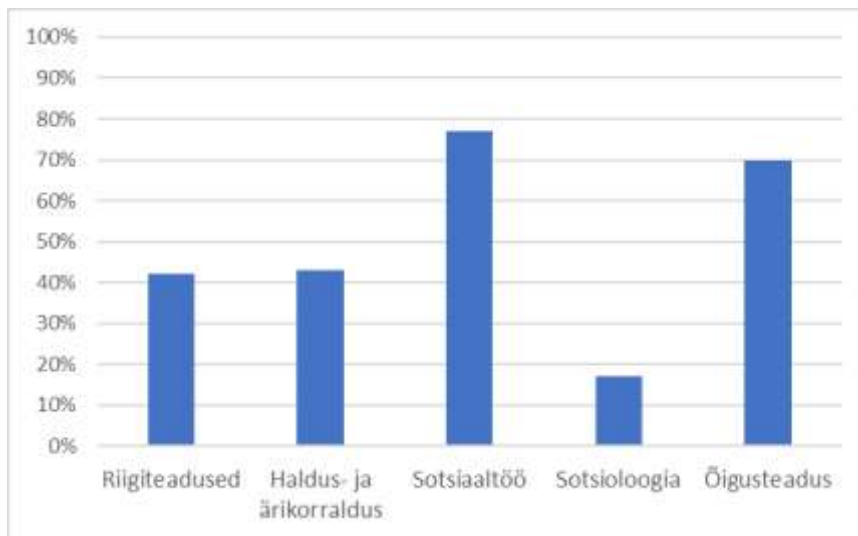
midagi juurde (u 80%). Kuid samal ajal nendivad sotsioloogia magistrid teistest vähem valmisolekut kohaneda tööturu muutustega (ligikaudu 40%). Riigiteaduste ja politoloogia magistrid tunnevad aga õpingute järel keskmisest suuremat valmisolekut osaleda ühiskonnaelus.

Joonis 2b. MA õppekavade lõpetamise mõju vilistlaste valmisolekule erinevateks muutusteks. Suurendas mõnevõrra ja suurendas märgatavalt %

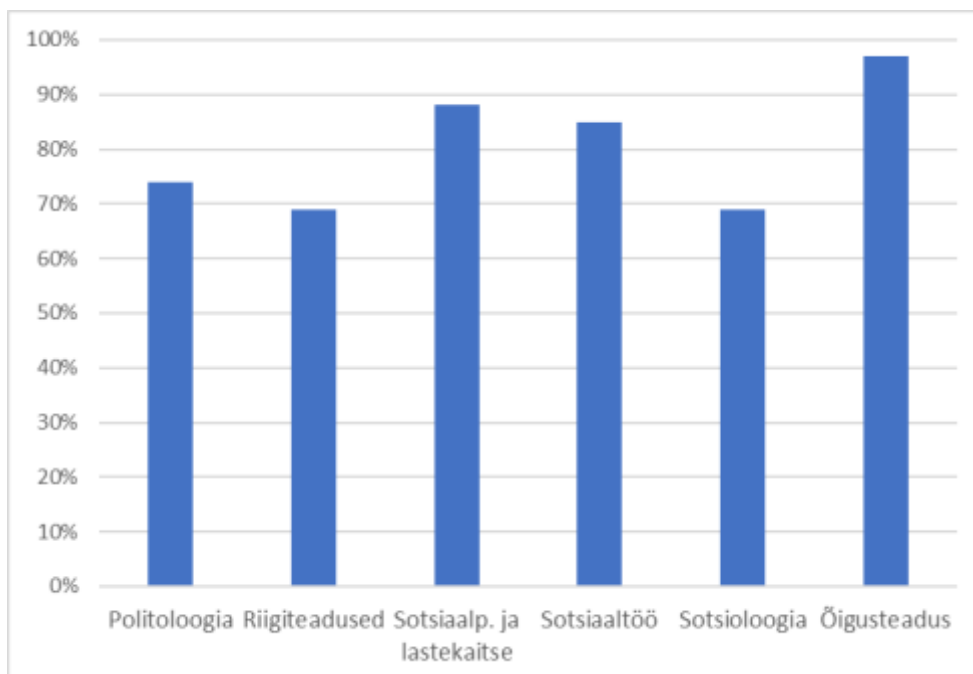
Märkus. Vastused järjestatud alustades vastusevariandist, mida õppekavade lõikes kokku vastati kõige enam.

Hindamaks õpingute seotust tööturuga, uurisime vilistlastelt kuivõrd on nende peamine töökogemus seotud õpitud erialaga. Kuigi valimi selektiivsuse tõttu ei ole erialad üks-ühele võrreldavad, ilmneb, et BA vilistlastest peavad sotsiaaltöö ja õigusteaduste vilistlased oma tööd kas suures osas või väga lähedalt seotuks kõige enam (vastavalt 77% ja 70%) (vt joonis 3a). Teiste erialadega võrreldes on sotsiaaltöö ja õigus ka selgemalt kutsele suunatud ning seotud konkreetsemate erialadega. Sotsioloogia BA vilistlased märgivad aga teistest selgelt vähem (17%), et nende peamine töökogemus on erialaga seotud. Sotsioloogia eriala, eriti BA tasemel, võibki pidada teistega võrreldes laiapõhjalisemaks.

Joonis 3a. Peamise töökogemuse seotus õpitud BA erialaga. Töö on suures osas või väga lähedalt seotud erialaga %

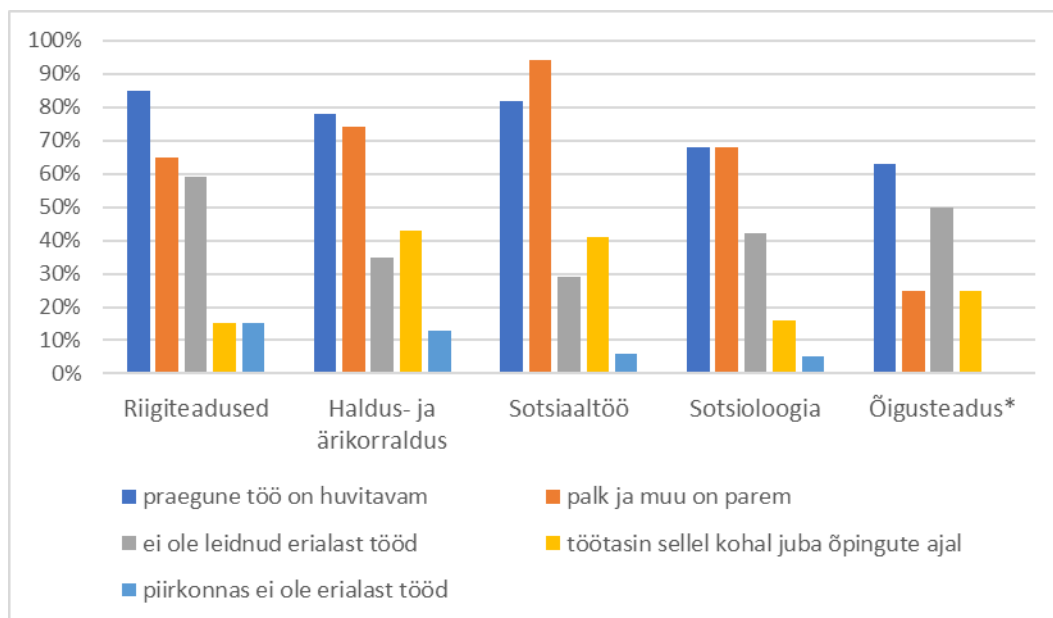
MA vilistlaste hulgas on selgelt rohkem neid, kes peavad oma töökogemust suures osas või väga lähedalt erialaga seotuks, seda eriti õigusteaduste (pea 100%) ja sotsiaalpedagoogika ja lastekaitse (u 90%) ning sotsiaaltöö (85%) erialadel (vt joonis 3b). Valdavalt on sama meelt ka politoloogia, riigiteaduste ja sotsioloogia vilistlased (ligikaudu 70%). Tõenäoliselt viitab see muuhulgas sellele, et magistriõpingud võetakse ette selgema eesmärgiga vastavas valdkonnas karjääri teha ning eneseteostust leida.

Joonis 3b. Peamise töökogemuse seotus õpitud MA erialaga. Töö on suures osas või väga lähedalt seotud erialaga %

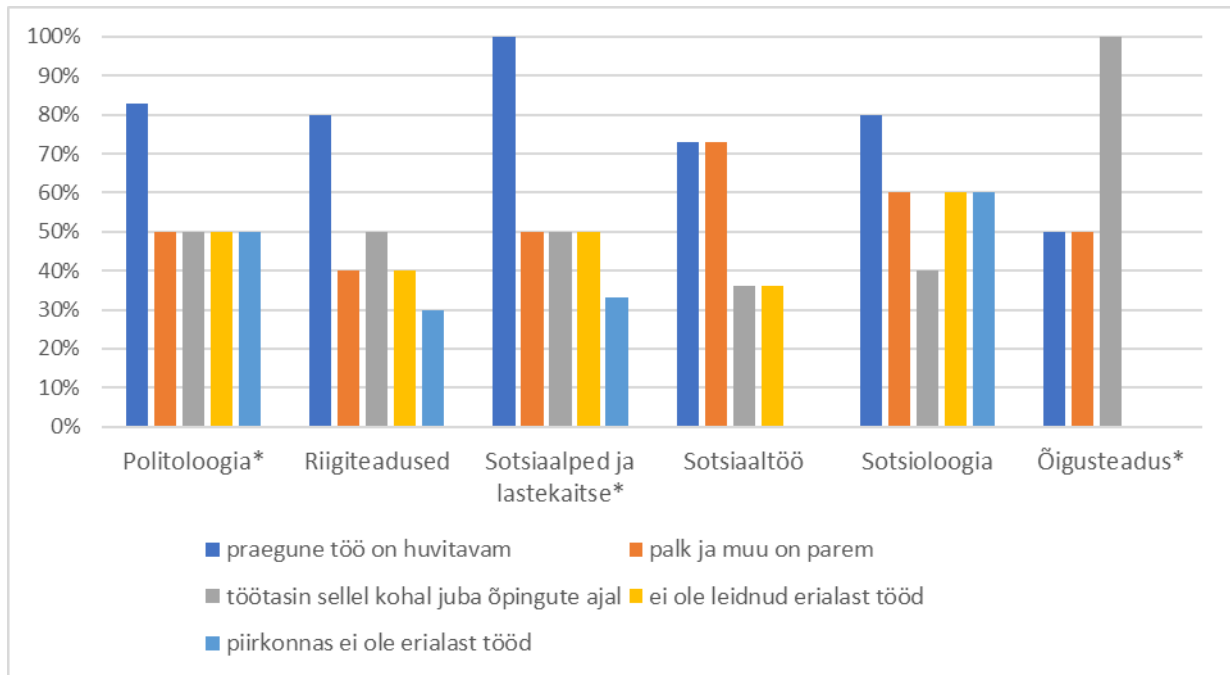
Lisaks uurisime ka täpsemalt, mis on õpingute ja töö nõrga seotuse peamiseks põhjuseks. Vilistlaste vastused näitavad, et nii BA kui ka MA lõpetanud toovad peamise põhjusena selle, et nende praegune töö on huvitavam kui võiks olla erialane töö (vt joonis 4a ja 4b) (kõikide erialade lõikes u 75%). BA vilistlaste jaoks on tähtis õpingute ja töö nõrga seotuse põhjus ka praeguse töökoha parem palk ja muud tingimused (u 65%). MA vilistlased nimetavad paremat palka ja muid tingimusi sama tähtsa põhjusena kui töötamist praegusel kohal juba õpingute ajal (üle 50%). Kõige vähem tuuakse õpingute ja töö nõrga seotuse põhjuseks piirkonnas erialase töö puudumist, eriti BA vilistlaste hulgas.

Selle küsimuse osas on erialade võrdlemine eriti problemaatiline, kuna mitmel erialal on vastanute määr alla kümne (BA õigusteadus (8) ja MA politoloogia (6), sotsiaalpedagoogika ja lastekaitse (6) ning õigusteadus (2)), sest paljude jaoks on töö ja eriala seotud, eriti MA tasemel ja seega oli vähe neid, kes vastasid töö ja omandatud eriala mitteseotuse põhjuste kohta.

Joonis 4a. Õpingute ja töö nõrga seotuse peamine põhjus BA erialade lõikes. Pigem nõustun ja nõustun täiesti %

Märkus. Tähistatud *-ga eriala <10 vastajaga

Joonis 4b. Õpingute ja töö nõrga seotuse peamine põhjus MA erialade lõikes. Pigem nõustun ja nõustun täiesti %

Märkus: Tähistatud *-ga erialad <10 vastajaga

Ettepanekud muutusteks

Ühe olulise vilistlasuuringu osana palusime lõpetanutel vabas vormis tagasisidestada oma õpinguid. Avatud vastustena said lõpetanud välja tuua, mis oli nende nägemuses viimasena lõpetatud **õppekava tugevused** ja **nõrkused**. Samuti palusime edasisidet selle kohta, **mida peaks vilistlaste arvates õpetama sellel õppekaval**. Kuna õppekavad on pidevas muutumises, jaotasime lõpetanute vastused kolme gruppi: 1) viimasel neljal aastal lõpetanud 2019–2022; 2) viis kuni kaheksa aastat tagasi lõpetanud 2018–2015 ja 3) varasemad lõpetanud 2014–1998. Järgnevalt toome välja vaid need teemad, mis olid välja toodud õppekavade üleselt ja on seetõttu suurema tähtsusega Ühiskonnateaduste instituudi üldise õppearendustöö seisukohalt. Keskendume eelkõige hiljuti lõpetanute vaatele. Täispikk versioon tagasisidest ehk avatud vastustest on leitav lisast, kus kõigi vastanud vilistlaste mõtted ja soovitusel õppekavati ja lõpetamise kohorditi võimaldavad sügavamalt süvenemist (vt Lisa 1). Lõpetanute vastuseid lugedes koorub välja nii rida konkreetseid ettepanekuid kui ka üldisemaid kommentaare, mida saab õppekavade siseseks ja üleseks arendustööks kasutada.

Kogu ÜTI seisukohalt toome välja viis olulist teemat: **1) õppejõud kui õppekava alustalad, 2) praktilised oskused ja praktika, 3) ELU õppeaine ja EAP tähendus, 4) vähene BA ja MA erinevus ja 5) administratiivne tugi**.

Vilistlased näevad ülikooli kui **täenduslike suhete tekkimise kohta**. Väärtustati, kui oli võimalus saavutada õppejõududega isiklikum kontakt, arutelda väiksemates rühmades ja saada piisavat

tagasisidet. Ühe ideena pakuti muuhulgas välja, et kursusel võiks olla **tuutor-õppejõud**, kelle poole murede-mõtetega pöörduda. Õppekava alusena toodi välja oma ala eksperdid ehk õppejõud. Läbivalt märgiti tagasisides, et õppekavade alustugevuseks on **oma erialal kõrge tasemega ja inspireerivad õppejõud**. Õppimise ajal oli ootus õppejõududele, et neil oleks kogemus erialatööst väljaspool akadeemiat või kutsutaks esinema praktikuid, kes aitaksid siduda teooria reaalse elu probleemide ja lahendustega. Õppejõudude praktilise kogemuse olulisust mainiti eelkõige sotsiaaltöö ja riigiteaduste suuna õppekavadel. Mitme õppekava puhul toodi välja ka õppejõudude **taseme ebahütlus**, mis avaldus omakorda ainete ebahütlases tasemes.

Tagasisidest kumas läbi **ootus, et ülikool annaks senisest enam praktilisi oskusi**. Samas toodi korduvalt välja, et vajalik on ka tugev teoreetiline baas. Praktiliste oskuste vajalikkus tõusis eriti tugevalt esile õiguse, haldus- ja ärikorralduse ja riigiteaduste õppekavade lõpetanute tagasisides. Konkreetsete õppekavade puhul tehti erinevaid ettepanekuid, mis võivad olla rakendatavad ka laiemalt. Eri õppekavade lõpetanud sisustasid „praktilised oskused“ erineva sisuga, läbivalt **peeti oluliseks digipädevusi** – peeti silmas nii andmeanalüüsi oskusi kui ka muud, näiteks erinevate registrite kasutamise oskust. Läbiv teema oli eriti töökogemuseta õppurite oskamatus **siduda teoorias õpitut reaalse eluga**. Vilistlased tõid ka välja, et võiks praktika seostada selgemini õppekavaga. Samas teised nentisid, et praktika võiks olla korraldatud paindlikult, näiteks lühiajalise töövarjuna, kus saaks kiigata erinevatesse töökeskkondadesse. Ootus on, et toetatud oleks praktikakohtade leidmine ning ülikool või õppekava võiks aidata tööturule siseneda ka läbi konkreetsete meetmete.

Ühe õppekavade ülese teemana tõid vilistlased esile **probleemid ELU õppeainega**. Toodud kriitikast erinevate vilistlaste hulgast ei saa järeldada, et ELU õppeaine ei ole üldse oluline. Samas selleks, et see oleks sisukas õppekava osa, vajavad lahendamist mitmed olulised teemad. ELU õppeainelt oodatakse **paremat eesmärgistatust, rohkem juhendamist, selgust eri tudengite panustamises**, eriti kui koos on nii magistri- kui bakalaureuseõppe tudengid. Eriti kriitilised oli ELU suhtes magistriõppe läbinud, kes ei näinud ELU „lisandväärtust loova kogemusena“. Toodi välja suurt ebahütlust ELU õppeainete tasemes, nentides, et vaid „kiiretel näppudel“ õnnestub liituda väheste populaarsete ELU õppeainete gruppidega.

Laiemalt toodi välja ka teiste õppeainete kohta, et 1 **EAP tähendus** on väga kõikuv ja võiks olla selgem erinevate ainete kodutööde maht. Ühes aines tuleb selle eest teha palju, teises oluliselt vähem. Kui aine iseseisva töö maht on suur (mõnede vilistlaste arvates liigagi suur), siis on ka **ootus kodutööde põhjalikumale tagasisidele**.

Kõigi õppekavade kohta tõid vilistlased välja ka nende õppekava tugevusi (täpsemalt vt LISA 1). Samas üheks murekohaks oli õppekavade üleselt **vähene BA ja MA erinevus ja suur sissejuhatavate ainete osakaal**. BA ja MA sarnasus ei motiveeri ÜTI õppekavadel BA lõpetanuid jätkama sama suuna magistri õppekaval. Näiteks toodi välja sotsioloogia õppekaval, et sooviti magistrantuuris jõuda andmeoskustega oluliselt sügavamale tasemele, aga samas õpiti kõrvuti hoopis teistelt erialadelt tulnutega, kes tegid andmeanalüüsis esimesi samme. Suur sissejuhatavate ainete osakaal annab laia pildi, aga ei aita omandada sügavamaid teadmisi oma valdkonnas.

Kuigi me ei küsinud vilistlastelt eraldi **administratiivne toe** kohta, oli see siiski üks teema, mida osad lõpetanud välja tõid. Need, kes seda mainisid, kurtsid administratiivse toe ebaselguse üle, probleemina nähti õppeassistentide sagedast vahetumist ja tajuti, et õpingud on aeg-ajalt seotud liigse bürokraatiaga. Samuti ei oldud rahul tunniplaaniga, kui selles olid suured augud loengute vahel.

Küsites üldist tagasisidet õppekavale ei maininud me soovi teada saada **COVID19 perioodi mõju** ja **tagasisidet**. Siiski oli üllatav, et õppekava tugevuste ja nõrkuste all leidis väga minimaalselt käsitlemist koroonaeepideemia tõttu sisse viidud muudatused, näiteks õppevormi muutus ja selle mõju õppimisele.